

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Bedömning av barn i förskolan

En fokusgruppsstudie om förskollärares uppfattningar och erfarenheter kring individuell bedömning och individuell dokumentation av barn i förskolan

KURS: Examensarbetet, 15 hp, UEFP18- 15 HP

PROGRAM: Förskolläraryrket

FÖRFATTARE: Liselott Andersson, Carola Ljungberg

HANDLEDARE: Emma Sjögren

EXAMINATOR: Carin Falkner

TERMIN: HT 18

SAMMANFATTNING

Liselott Andersson, Carola Ljungberg

Bedömning av barn i förskolan.

En fokusgruppsstudie om förskollärares uppfattningar och erfarenheter kring individuell bedömning och individuell dokumentation av barn i förskolan

Assessment of children in pre-school.

Antal sidor: 34

Syftet i studien är att undersöka förskollärares uppfattningar och erfarenheter kring individuell bedömning i förskolan och hur förskollärarna beskriver den individuella dokumentationen som görs i förskolan i det pedagogiska utvecklingsarbetet. Forskningsfrågor i studien är: Vilka uppfattningar har förskollärarna kring individuella bedömningar i det pedagogiska utvecklingsarbetet i förskolan? Hur dokumenteras individuella bedömningar i förskolan av förskollärare enligt förskollärarnas egna erfarenheter?

Studien är genomförd genom fokusgruppsamtal med förskollärare och genom fokusgruppsamtalen har vi fått vår empiri. Genom analys av empirin framkom fem teman: Bedömning i förskolan, observation i förskolan, dokumentation i förskolan, individuell kartläggning av barn i förskolan och utvecklingssamtal i förskolan. Inom dessa teman visar resultatet i studien att individuell bedömning förekommer dagligen i förskolan och vidare visar resultatet att bedömning sker i den individuella dokumentationen.

Sökord: Individuell bedömning, Individuell dokumentation, förskola, fokusgrupper, erfarenheter.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund.....	2
Barnobservationer dåtid till nutid.....	2
Bedömning	4
Tidigare forskning.....	6
Bedömningskultur	6
Test i förskolan.....	7
Bedömningspraktik	8
Dokumentationsformer	9
Pedagogisk dokumentation	10
Utvecklingssamtal	10
Syfte	12
Frågeställningar.....	12
Metod	13
Urval.....	14
Genomförande.....	15
Databearbetning	16
Etiska aspekter	17
Resultat.....	19
Bedömning i förskolan.....	19
Observation i förskolan	20
Dokumentation i förskolan.....	20
Kartläggning i förskolan	21
Utvecklingssamtal i förskolan.....	22
Diskussion.....	24
Resultatdiskussion.....	24
Förskollärarnas erfarenhet av bedömning i förskolan	24
Förskollärarnas spontana observationer	25
Bedömning utifrån dokumentation i förskolan	26
Kartläggning som en form av bedömning i förskolan.....	27
Bedömning av barnet inför utvecklingssamtalet	28
Metoddiskussion	29
Vidare forskning	30
Referenser	32

Bilagor.....

    Bilaga 1. Informationsbrev.....

    Bilaga 2. Samtyckesblankett .....

    Bilaga 3. Samtalsguide.....

Inledning

I Läroplanen för förskolan *Lpfö 98* (Skolverket, 2016a.) skrivs följande:

”För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras. För att stödja och utmana barn i deras lärande behövs kunskap om varje barns erfarenheter, kunnande och delaktighet samt inflytande över och intresse för de olika målområdena. Det behövs också kunskap om hur barns utforskande, frågor, erfarenheter och engagemang tas till vara i verksamheten, hur deras kunnande förändras samt när de upplever verksamheten som intressant, rolig och meningsfull.” (s.16).

Skolverket (2016) poängterar betydelsen av dokumentation och analys av barns lärande och utveckling i förskolan så kvalitet och förutsättningar för ett gott lärande kan skapas. I denna studie kommer vi att samtala med förskollärare om deras uppfattningar kring begreppet individuell bedömning i förskolan och hur individuell bedömning synliggörs i dokumentation. Skolverket (2016) lyfter dokumentation utifrån ett lärande och för utveckling för barnen samt ur ett kvalitetsperspektiv. Vi har valt att förhålla oss till skrivningarna i Skolverket (2016) då det är det som fortfarande är det styrdokument som arbetas utifrån på förskolorna och som förskollärarna har erfarenhet av i det pedagogiska utvecklingsarbetet. Den nya reviderade läroplanen för förskolan (SKOLFS 2018:50, Skolverket) träder i kraft den första juli 2019 och har ännu inte implementerats på förskolorna. Vårt intresse kring begreppet bedömning är utifrån vår profession som barnskötare och vi upplever en risk i det pedagogiska arbetet att det individuella barnet bedöms utifrån utvecklingskriterier i olika dokument såsom exempelvis individuella utvecklingsplaner, kartläggning och/ eller pedagogisk dokumentation och inte utifrån att verksamheten ska skapa förutsättningar för lärande hos barnet. Eidevald (2017) skriver ”att förskollärare ska istället bedöma om arbetslaget, verksamheten och miljön stödjer förskolans mål, och följaktligen inte, till skillnad från lärare i grundskolan, bedöma lärande och utveckling” (s.34).

Bakgrund

Under rubriken bakgrund redogörs för historiken kring styrdokument inom förskolan och dess olika typer av bedömning samt tidigare forskning inom ämnet i studien. Vidare klargörs begrepp som är aktuella i studien och begreppet bedömning tydliggörs utifrån hur det tolkas och används i studien.

Barnobservationer dåtid till nutid

Socialstyrelsen (SOU 1972:26) skrev om betydelsen av observationer utifrån att hållpunkter i utvecklingen ska kunna anges hos barnen. Hållpunkterna som avses utvecklingsmässigt hos barnen kan bland annat vara motoriskutveckling, socialutveckling, språk och kommunikations utveckling samt kreativ utveckling. Dessa hållpunkter observerades utifrån barnets förväntade utveckling vid en specifik ålder och observationerna gjordes kontinuerligt. Barn i åldern ett till fyra år skulle observeras var fjortonde dag och barn över fyra år skulle observeras en gång i månaden. Tanken var att stimulans eller stödåtgärder skulle tillsättas om inte hållpunkter i utvecklingen kunde ses och att det är av vikt att barnet observeras utifrån sitt beteende utifrån vad som kan förväntas av ålder och kroppsväxt. En förespråkare för barnobservationer var Köhler som såg lärarna som forskningsassistenter. Den form av pedagogik som bedrevs var aktivitetspedagogik vilket innebar att kommunikation, interaktion och observation var det centrala. Det som idag till största delen är kvar av Köhlers idé gällande observation som så kallad pedagogisk fakta är till största delen barnobservationer. Syftet med barnobservationerna var att klassificera och observera barnets psykologiska utveckling. Dessa observationer och klassificeringar utfördes i jämförelse med kategorier som var fastställda sedan tidigare utifrån utvecklingspsykologin och som innebar att barnen kategoriserades och klassificerades utifrån generella utvecklingsnivåer och stadier som barnet nått upp till (SOU 1997:157). Lenz Taguchi (2000) skriver att barnobservationer i förskolan varit verksamt som metod och underlag gällande bedömning av barn och detta system används även i dag.

Pedagogiska programmet (SOU1987:) skriver att en del av processen i planering innebär att genomförande och utvärdering ingår som ständigt återkommande moment. Grunden för planering är utvärderingen av verksamheten. Det som ska vara stöd för arbetet under en längre period är den pedagogiska planeringen och den ska kunna användas som handlingsberedskap i ett kortare perspektiv. En längre planering för verksamheten ska grundas utifrån en omsorgsfull utvärdering av tidigare verksamhet. Utifrån barnens utvecklingsnivå och uppväxtmiljö sker en bedömning av vad som är viktigt och vad som behöver göras och utifrån denna grund bör det göras en överskådlig bedömning av hela förskoletiden gällande vad man vill att barnet ska uppnå (Pedagogiska programmet, SOU1987:). Ansvaret för förskola och skola överfördes till Skolverket den första juli 1996 från Socialstyrelsen som tidigare varit ansvariga (Lundgren, 2014). Den första läroplanen för förskolan kom 1998 och där fokuserades det på barns lärande och utveckling genom strävansmål och dessutom påtalades betydelsen av arbetslagets uppdrag (Pramling Samuelsson, 2014). I propositionen(U2008/6144/S), från regeringen gällande revideringen av Läroplanen för förskolan, *Lpfö 98* (2010) så var syftet att förskolan skulle bli mer pedagogiskt inriktad och strävansmål som matematik och språk tillkom. Ytterligare en förändring är att begreppen dokumentation, utvärdering och utveckling skrivs fram samtidigt som det lyfts att det inte är barnet som ska utvärderas utan förskolans verksamhet. Båda Skolverkets utvärderingar år 2004 och 2008 visade på brister i förskolorna. Utvärderingarna påvisade att det i en del fall i verksamheten förekom att pedagoger dokumenterade enskilda barn och deras brister. Det framkom dessutom inte i utvärderingarna vilka förutsättningar barnen gavs för sitt lärande och sin utveckling (Eidevald, 2017). I dagsläget används barnobservationer som underlag för nyare bedömningspraktiker som t.ex. individuella utvecklingsplaner och pedagogisk dokumentation. Under senare decennier kan också ses en kraftig ökning av användning av olika former av tester och diagnosmaterial i förskolan företrädesvis för att bedöma barns utveckling inom områdena språk och matematik (Vallberg Roth, 2011).

En ny reviderad läroplan för förskolan (SKOLFS 2018:50, Skolverket, 2018) kommer att gälla från 2019- 07- 01. Den kommer att ersätta nuvarande läroplanen Skolverket 2016). SKOLFS 2018:50 (Skolverket, 2018) tydliggör bland annat att utvärderingsmetoder som används i förskolan kritiskt ska granskas. Dessa utvärderingsmetoder ska granskas kritiskt så de grundläggande värden och intentioner som uttrycks i läroplanen grundläggs i metoderna. För att utveckla förskolans kvalitet och därmed barnens möjligheter till omsorg

samt förutsättningar för utveckling och lärande ska resultatet från uppföljningar och utvärderingar kontinuerligt analyseras vilket är förskollärarens ansvar.

Bedömning

Enligt svenska akademins ordbok (2018) kan ordet bedöma bland annat förklaras enligt följande: hysa en mening om (ngn, ngt); värdera, betrakta (ngn, ngt på ett visst sätt); uttala sin mening om, fälla omdöme om, döma om.

Bedömning är ett begrepp som kan tolkas på flera olika sätt. Innebörden i begreppet kan förstås som värderingar eller granskningar av något, att det är något som uppskattas eller att det görs en avvägning av något. Dessutom kan bedömning innebära att ett omdöme ges om någon, att en utvärdering genomförs eller att någon eller något betygssätts (Vallberg Roth, 2009). I många förskolor är bedömning ett känsligt begrepp och begreppet tolkas på olika sätt bland de som arbetar där. Förskollärarna har under utbildning tillägnat sig kunskap om barnens utveckling och reagerar ofta om det genom barnobservationer uppmärksammas att ett barn inte utvecklas så som förväntas åldersadekvat. Det här kan ses som en form av subjektiv bedömning som förskolläraren gör, trots att bedömningen kan vara gjord utifrån både beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund (Brodin och Renblad, 2015).

Begreppet *formativ* bedömning diskuterar Vallberg Roth (2015) som en bedömning av lärande där det under processens gång sker en återkoppling från den som lär ut. Även Skolverket (2018) diskuterar begreppet formativ bedömning och skriver att det innebär att eleven koncentrerar sina studier utifrån den information som framkommit i relation till undervisningens mål. Vidare innebär formativ bedömning att läraren anpassar sin undervisning till elevens kunskaper. Vallberg Roth (2015) diskuterar *summativ* bedömning och beskriver det som lärande som anges i betyg eller poäng. Vidare påtalar författaren att begreppen summativ och formativ bedömning inte är utvecklade att användas i den svenska förskolans system där strävansmål är skrivna i läroplanen vilket innebär att inga kunskapskrav på individnivå finns att uppnå. Trots det kan det vara relevant att använda dessa begrepp i studien. Enligt Skolverket (2011) är formativ och summativ bedömning inte olika sorters bedömning med olika metoder, utan skillnaden i begreppen handlar istället om hur bedömningsbegreppen används. Bedömning används både formativt och summativt i en bedömningspraktik med styrdokument som utgångspunkt.

Ett bedömningsunderlag som har ett summativt syfte kan användas formativt både före och efter att den summativa bedömningen gjorts. Detta kan ske i form av att eleven får återkoppling under arbetet med den uppgift som utgör bedömningsunderlag. Den information som ett summativt prov ger kan i efterhand användas för att stärka elevens lärande med utgångspunkt i den information som provet gett om elevens kunskap. Alla typer av informationssamling, även om den görs i summativt syfte, kan användas formativt ända fram tills den sammanfattas i ett betyg. Viktiga frågor att ställa sig är: Vad säger informationen om elevens kunskapsutveckling? Hur kan jag planera undervisningen och ge återkoppling så att eleven kommer vidare i sin läroprocess? (Skolverket, 2011, s.17).

Att som syfte ha att stödja lärandet eller att bedöma i syfte att ge ett betyg eller göra ett summativt omdöme har av lärare uttalats som ett dilemma. Detta dilemma kan till viss del bero på att läraren känner att den både stöttar och hjälper eleven och sedan dömer densamma (Skolverket, 2011). När det görs bedömning i dokumentationer i förskolan så kan det finnas både formativ och summativ bedömning med som stöd för att kunna se att utvecklingen och lärandet sker kontinuerligt hos barnet. (Vallberg Roth, 2015).

Transformativ bedömning är ett begrepp som Vallberg Roth (2012) diskuterar och det kan beskrivas som en metod för bedömning baserat på pedagogisk dokumentation. Det kan tolkas som omvandlande och samspelande bedömning i rörelse mellan olika deltagare, former, innehåll och resultat. Metoden innehåller delar av både summativ och formativ bedömning. Vidare förklarar Vallberg Roth (2014) begreppet transformativ bedömning och beskriver att det kan "ses som en rörelse mellan det linjära och det icke linjära" (s.427). En linjär bedömning riktas mot bedömning av tecken på lärande och kunskap. Tecknen kan vara från lärande eller kunskap som funnits sedan tidigare eller som är planerat och målinriktat, det kan också ingå i utbildningens syfte som är bestämt sedan tidigare (Vallberg Roth, 2014). Icke linjär bedömning kan beskrivas som ett lärande som inte följer en rak och utstakad väg utan lärandet sker lite här och lite där i oförutsägbara banor. Detta kan beskrivas som ett rhizomatiskt tänkande och begreppet rhizom är från biologin och karakteriserar rotsystem hos vissa växter. Rotsystemet kan växa åt flera olika håll och breda ut sig och inte som exempelvis en trädrot som alltid förgrenar sig i ändarna (Skolverket, 2012). Transformativ bedömning är ett begrepp som är under prövning och kan användas till att erbjuda stöd i kritiskt tänkande och alternativa tolkningar av dokumentation och bedömningspraktiker (Vallberg Roth, 2014).

Tidigare forskning

Under rubriken redogörs för forskning utifrån studiens syfte. Utifrån studiens syfte kommer vi redovisa tidigare forskning och vi utgår från följande rubriker bedömningskultur, test i förskolan, bedömningspraktik, dokumentationsformer, pedagogisk dokumentation och utvecklingssamtal.

Bedömningskultur

Insulander och Svärden (2014) uppmärksammar bedömningskulturen som vuxit fram inom utbildningssystemet idag. Syftet med Insulander och Svärden (2014) studie är att diskutera läroplanens dualistiska uppdrag vilket innebär att det är både barnets lärande och utveckling samt den pedagogiska verksamheten som ska följas, dokumenteras, analyseras och utvärderas. Vidare diskuteras hur det dualistiska uppdraget behandlas i förskolans systematiska kvalitetsarbete. Det framkommer att barns lärande analyseras men i analyserna framkommer det inga slutsatser som i sin tur kan utveckla verksamheten och det finns ingen uppbyggd systematik kring detta. Detta sker genom att studera vilken innehållslig och relationell kunskap som framkommer och erkänns. Studien är genomförd på två olika förskolor utifrån tre arbetsprocesser: Planering, genomförande och uppföljning. Samtliga processer i studien har dokumenterats genom videoobservationer av förskollärare. Resultatet i Insulander och Svärden (2014) studie visar att det pedagogiska uppdraget i förskolan innehåller både motstridigheter och komplexitet såsom att förskolan som ett tankekollektiv får influenser av ett antal olika tankestilar som är motstridiga vilket synliggörs i det systematiska kvalitetsarbetet. Förskolorna i studien (Insulander och Svärden, 2014) utgår i sin pedagogik från en helhetsförståelse av verksamheten men trots detta så framträder ett individualiserat förhållningssätt till barn och dess lärande. Förskolan som bedömningskultur uppmärksammar också Bjervås (2015) och påtalar ytterligare att bedömningskulturen har framträtt utifrån ett samhällsekonomiskt intresse. Det samhällsekonomiska intresset kan delvis beskrivas utifrån en kunskapsekonomi som bland annat innebär att barn blir ett lärande barn redan vid tidig ålder i förskolan. Vidare ses ekonomiska investeringar i utbildningen redan vid tidig ålder som mer lönsamma i ett samhälle än om investeringarna sker vid senare ålder. Barnet i en kunskapsekonomi framträder som ett mänskligt kapital och en investering för framtiden.

Spår av kunskapsekonomiskt intresse synliggörs enligt Bjervås (2015) inom svensk utbildningspolitik genom förskolans reviderade läroplan (Skolverket, 2010) utifrån uppdrag från regeringen. Regeringen ansåg att förskolan inte utnyttjade barnens fulla kapacitet så de blev lärande individer i tidig ålder. I den reviderade läroplanen (Skolverket, 2010) förstärktes ämnesinriktade målområden relaterade till skolämnen vilket skapar en förväntan på bättre prestationer under kommande skolgång. Barnet som ett mänskligt kapital blir en del i ett samhällsekonomiskt intresse. Bedömningskulturen innebär att utveckling och lärande hos förskolebarnen kartläggs och granskas med hjälp av olika mätinstrument. Dessutom är det problematiskt för lärare att bedöma förskolebarn och Skolinspektionen (2011) konstaterar att lärare i förskolan försvarar sig mot att utföra bedömning då de anser att det är så problematiskt. Dessutom lyfter Bjervås (2015) att bedömningar av barn i förskolan har gjorts sedan långt tillbaka och de har varit inspirerade av utvecklingspsykologiska tankar. Eidevald (2017) tydliggör att det är verksamhetens systematiska kvalitetsarbete som ska bedömas, mätas och utvärderas i förskolan i förhållande till de mål som verksamheten har att arbeta emot. De delar i verksamheten som ska bedömas är arbetslag, verksamhet och miljö och det är förskollärarna som ska bedöma att dessa delar följer förskolans mål. Utifrån denna bedömning ska analyser ske och vidare föreslås åtgärder utifrån analyserna så arbetsprocesserna i verksamheten kan förbättras och införas i verksamheten. Det är således inte barnen eller deras individuella kunskaper som ska bedömas.

Test i förskolan

I test och kartläggningar av barn är vanligtvis inte syftet att följa en process hos barnet utan att mäta barnets kunskaper vid ett speciellt tillfälle. De pedagogiska intentionerna utifrån förskolans läroplan är inte att testa barn för att undersöka vad de kan utan intentionerna är att följa barnets lärande i en process, upptäcka förändringar i barnets lärande och barnets förmågor utvecklas. Skriva tydligare. Test som utformas är utarbetat så att barnets förmågor inte är beroende av situation och samspel med omvärlden för att lösa uppgiften i testet. Ett test innebär att det barnet presterar vid testtillfället är det kunnande barnet har i den åldern. Enligt läroplanerna ska samtliga tillfällen i förskolan vara en möjlighet för barns lärande och utveckling (Pramling Samuelsson, 2010). Författaren uppmärksammar vidare att lärare och barn förlorar på att testa kunskaper och en innebörd kan bli att när

barns kunskap testas kan konsekvensen bli att ett misslyckande uppstår. Misslyckandet kan i sin tur leda till att barnets självförtroende minskar. Dessa effekter av ett test kan medföra en negativ spiral gällande barnets lärande och utveckling och en förlust uppstår i möjligheten för barnet att lösa uppgiften. Intentionerna i Skolverket (2016) är uppbyggda kring ett relationellt synsätt vilket innebär att barnet och världen runt omkring inte kan separeras. Tester däremot är uppbyggda utifrån att barns förmågor inte är beroende av situation och samspel med omvärlden för att lösas. Författaren betonar betydelsen av att läraren har tillgång de olika komponenter som är nödvändiga inom olika innehållsområden i förskolan så dessa kan synliggöras för barnen. Om läraren inte har tillgång/ kunskap om detta så är det omöjligt att bedöma om barnen utvecklat dessa kompetenser. Test och testsvar som utformats inom ett visst område av någon som förhoppningsvis är kunnig inom området kan genomföras. Frågan Pramling Samuelsson (2010) ställer är: ”Men på vilket sätt kan sedan den okunnige läraren använda sig av de svar de fått fram?” (s.163). Lärande är en process där förståelse skapas och mening uppstår och då detta innebär lärande borde barn följas under en längre tid och inte bli kontrollerade kunskapsmässigt för att upptäcka om de lärt sig något nytt. Oavsett om ordet kartläggning eller test används i verksamheten är det av vikt att tänka kring om avsikten är extern kontroll eller intern utveckling då detta är två olika funktioner som inte kan bilda en gemensam helhet (Pramling Samuelsson, 2010).

Bedömningspraktik

Björk- Willén (2015) diskuterar bedömningspraktiker i förskolan gällande barns språkliga kompetenser i förskolor där de flesta barn har ett annat förstaspråk än svenska. Bedömningspraktiker delas för det mesta in i *formaliserade* och *icke formaliserade* och då formaliserad bedömning inte ska förekomma i förskolan enligt intentionerna i Skolverket (2016) så har författaren istället valt att använda begreppen *explicita* och *implicita bedömningspraktiker*. Explicita bedömningspraktiker innebär enligt författaren uttalade och medvetna bedömningar av barn i verksamheterna i förskolan. Individuella utvecklingsplaner är ett exempel på explicit bedömning och en utvecklingsplan kan utarbetas på olika vis. Dock sker alltid en bedömning av det individuella barnets kunnande exempelvis utvecklingen gällande den motoriska utvecklingen eller den sociala förmågan. Författaren förklarar implicita eller outtalade bedömningspraktiker som de bedömningar

som är omedvetna och som sker kontinuerligt i vardagen i förskolans praktik. Dessa bedömningar innebär dessutom ofta en direkt konsekvens för barnet. Denna konsekvens kan exemplifieras genom att barnen får i uppdrag att ta fram material själva och de får den uppgiften utifrån att de bedömts kunna göra det. Vidare kan ett exempel vara att en del barn inte får sitta bredvid varandra i samlingsen då en bedömning skett att om de sitter bredvid varandra så kommer de att bråka och störa. Det som kan framträda som ett problem med implicita bedömningar tydliggör är att de sker utan reflektion och att bedömningarna utgår från uppfattningar om barn eller det individuella barnet som inte är så välgrundade (Björk-Willén, 2015).

Dokumentationsformer

Vallberg Roth (2010) lyfter begreppet dokumentation och uppmärksammar att begreppet dokumentation kan ha flera innebörder. Författaren förklarar vidare att dokumentera kan innebära att samla in och sammanställa information om begreppet ges en bredare tolkning. Dokumentation kan bestå av portfolio, videofilm, foto, anteckningar, loggbok, observationer, individuella utvecklingsplaner, intervjuer, ljudupptagningar, etc. Eidevald (2017) poängterar att videofilmning som dokumentationsmetod har en fördel då att det är möjligt att gå tillbaka till materialet och studera det på nytt men att använda flera olika metoder i dokumentationsarbetet är att föredra. Dessutom skriver Vallberg Roth (2010) att dokumentation kan utgöra en grund för reflektion hos lärare och arbetslag. Reflektionen kan vara aktuell gällande både det enskilda barnet och för verksamheten i avsikt att synliggöra verksamhet och lärprocesser för barn och vårdnadstagare. Eidevald (2017) lyfter en varning som innefattar att det är av betydelse att förskollärare behöver tänka kring att de utvärderingsmetoder de använder är i linje med förskolans läroplan. Dessutom uppmärksammar Vallberg Roth (2010) att det många gånger är barns individuella förmågor som mäts när det används individuella utvecklingsplaner och andra utvärderingar som portfolio och annat observationsmaterial vilket inte är i linje med skrivningen i förskolans läroplan. I skrivningen i förskolans läroplan tydliggörs att det är verksamheten som ska mätas och inte det enskilda barnet.

Pedagogisk dokumentation

Skolverket (2012) lyfter pedagogisk dokumentation som ett dokumentationsverktyg i verksamheten i förskolan. Pedagogisk dokumentation innebär bland annat att barns processer dokumenteras och reflekteras tillsammans barn -barn, barn -pedagog, pedagog-pedagog. Genom dokumentation uppstår en möjlighet att få fatt på barns och vuxnas lärande. Alnervik (2013) uppmärksammar bland annat att praktiken av pedagogisk dokumentation kan innefatta att pedagogerna går från en förplanerad verksamhet till en experimenterande och tolkande verksamhet vilket kan möjliggöra en nystart av engagemang i förskolepraktiken om möjligheter skapas för detta. Vidare redogör författaren för att förskollärare genom arbetet med pedagogisk dokumentation upptäcker hur barnet tillför intressanta föreställningar och uttrycksformer. Pedagogisk dokumentation innebär att ”öva upp en känslighet för att tolka kultur- och kunskapande tillsammans med barnen och tillsammans med kollegor” (s. 182). Vidare diskuterar författaren observationer och tydliggör att det finns ett behov av det fortfarande idag då det är av vikt att det individuella barnet får den hjälp och stöd som det behöver. Dock tydliggör författaren att dokumentationspraktikerna observation och pedagogisk dokumentation skiljer sig åt så tillvida att pedagogisk dokumentation innebär en förändring ur en historisk synvinkel. Förändringen ligger i förhållningssättet som tidigare funnits till dokumentationsarbetet och det förhållningssätt som finns idag (Alnervik, 2013).

Utvecklingssamtal

Vid utvecklingssamtal sker bland annat ett informationsutbyte vilket Markström och Simonsson (2013) diskuterar som innefattar information till föräldern från institutionen. Informationen handlar om barnets handlande och agerande i förskolan utifrån olika synvinklar. Dessutom delger föräldrar i samtalet information om barnet, hemmet eller andra faktorer som rör barnet på olika vis. Genom samtalet visas hur både personal och föräldrar ansvarar för sina ansvarsområden. Föräldrarnas förväntningar på förskolepersonalen är att de har ett specifikt ansvar att bedöma och ha uppsikt över det individuella barnets utveckling i förhållande till det som anses eftersträvansvärt i förskolan. Föräldrarna däremot har ett ansvar för barnen i den privata sfären men även på fritiden. Utifrån detta kan samtalen anses fungera som en övervakning där förskolepersonal

och föräldrar övervakar varandra och eftersträvar att visa sig kompetenta sin uppgift. I svensk skola är utvecklingssamtal ett värderande samtal som ska vara relationsskapande men i förskolan ska det inte ske en bedömning av det enskilda barnet och därmed ska samtalet inte vara värderande. Utvecklingssamtalet kan användas som en kontroll av barnet där det undersöks hur barnet klarar sig iförhållande till rådande normer på förskolan. Barnet jämförs med andra barn i och utanför förskolan som bäst utnyttjas i bedömnings syfte. Där kan det ses om det individuella barnet anses vara normalt och följer utvecklingskurvorna för hur barn ska vara. Vid få tillfällen finns det skriftliga handlingsplaner eller utvecklingsplaner där det bestäms vilka områden som ska arbetas vidare med runt barnet och vad barnet ska tränas vidare med (Markström och Simonsson, 2013).

Syfte

I *Lpfö 98* (Skolverket, 2016) poängteras betydelsen av att följa barns lärande och utveckling genom dokumentation och analys så att goda villkor för lärande skapas.

Syftet i studien är att undersöka förskollärares uppfattningar och erfarenheter kring individuell bedömning i förskolan och hur förskollärare beskriver den individuella dokumentation som görs i förskolan i det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Frågeställningar

- Vilka uppfattningar har förskollärare kring individuella bedömningar i det pedagogiska utvecklingsarbetet i förskolan?
- Hur dokumenteras individuella bedömningar i förskolan av förskollärare enligt förskollärarnas egna erfarenheter?

Metod

Studien är en kvalitativ studie med fokusgrupper som metod vilket kommer att redogöras för i följande stycke.

Vi har valt att göra en kvalitativ studie vilket innefattar de olika metoder som finns att tillgå gällande intervjuer och observationer (Ahrne och Svensson, 2015).

I studien undersöks förskollärares uppfattningar och erfarenheter om individuella bedömningar i det pedagogiska utvecklingsarbetet i förskolan. Vidare undersöks i studien hur individuella bedömningar dokumenteras i förskolan utifrån förskollärares uppfattningar och erfarenheter.

I studien är metoden fokusgrupper på grund av att i fokusgruppssamtal ges deltagarna möjlighet att diskutera individuell bedömning och individuell dokumentation i förskolan kollektivt och vidare ger det möjlighet att kunna tillföra värdefull kunskap till studien. Dahlin-Ivanoff (2015) diskuterar att fokusgruppsamtal som metod kan användas för diskussion i en grupp med samma utbildning och erfarenheter och därigenom studera hur en kollektiv förståelse växer fram under diskussionerna. Wibeck (2010) lyfter fokusgrupper som en möjlighet för människor att få ta del av andras upplevelser då ämnen och fenomen upplevs på olika vis av olika människor. Dahlin-Ivanoff (2015) uppmärksammar att genom fokusgruppsdiskussioner kan olika perspektiv hos deltagarna framträda vilket kan möjliggöra att de får nya tankar och möjligheter att sätta ord på sitt eget arbete och deras kollektiva och gemensamma erfarenheter tas till vara. Deltagarna i fokusgruppsamtalet blir medvetna om saker de kanske inte tidigare har tänkt på och deras åsikter kan också ändras och påverkas av varandra i gruppen. Fokusgruppsmetoden innebär gruppdiskussioner i mindre grupper under en begränsad tid för att diskutera ett gemensamt ämne där var och en tillför sin värdefulla kunskap till ämnet (Dahlin-Ivanoff, 2015). I fokusgruppsmetoden är intervjuarens roll mindre styrande än vid en traditionell intervju på grund av att moderatören i fokusgruppsamtalet inte har samma ledande roll som i en traditionell intervju att ställa nya frågor och hålla samtalet levande. Maktbalansen är inte så påtaglig i fokusgruppsamtal då deltagarna är fler än forskarna som deltar (Wibeck, 2010). En risk som kan finnas utifrån att använda fokusgruppsamtal kan vara att diskussionen spårar ur och avlägsnar sig från temat. Ytterligare en risk som kan uppstå är att några medlemmar i fokusgruppsamtalet talar mera och några blir i värsta fall tysta. Här har moderatören en viktig roll då den behöver styra in samtalet på syftet vid behov samt vara

uppmärksam på vilka som pratar och fördela samtaltiden till samtliga i gruppen så alla får möjlighet att delge sina uppfattningar (Jacobsen, 2017).

Urval

Studien genomfördes utifrån ett målinriktat urval vilket Bryman (2018) bland annat beskriver som att målet med forskningen avgör urvalet så forskningsfrågorna blir möjliga att svara på. I studien är urvalet förskollärare då de har det övergripande ansvaret i arbetslagen på förskolan att dokumentera varje barns utveckling och lärande enligt Skolverket (2016). Studien genomförs i en mellanstor svensk kommun och förskollärarna är från olika tre olika förskolor. Fyra förskolechefer kontaktades i kommunen via mail för att få godkännande att förskollärare på respektive förskola tillfrågades om deltagande i studien. En förskolechef tackade nej till deltagande i studien och tre chefer svarade ja till deltagande. Urvalet av förskolechefer som tillfrågades skedde utifrån ett bekvämlighetsurval vilket enligt Bryman (2018) innebär att de personer som finns tillgängliga för forskaren erbjuds deltagande i studien. De förskolor där chefen gett sitt medgivande till deltagande i studien kontaktades via telefon för förfrågan om någon förskollärare var intresserad att delta i studien. En förskollärare på respektive förskola frågade runt om någon var intresserad att delta utifrån syftet att samtala om individuell bedömning i förskolans pedagogiska utvecklingsarbete och hur individuella dokumentationer dokumenteras i förskolan enligt förskollärarnas uppfattningar i ett fokusgruppssamtal under kvällstid. Återkoppling skedde genom att vi ringde upp efter några dagar och fick mailadresser till de intresserade och mailade dem informationsbrev (bilaga 1.) och samtyckesblankett (bilaga 2). I studien har två fokusgruppssamtal genomförts utifrån Jacobsens (2017) tanke att våra två grupper är likartade och kan fungera som en kontroll av varandra och på så vis skapa tillförlitlighet i vår studie. I de två fokusgrupperna deltog fem respektive sju förskollärare i varje grupp. Bryman (2018) skriver att det troligen inte räcker med en fokusgrupp för att forskaren ska få tillgång till den empiri som behövs då det som framkommer kan vara specifikt för just den gruppen. Tid och andra resurser som finns till förfogande också påverkar hur många grupper som kan bli aktuella att organisera (Bryman, 2018). Vi anser att utifrån dessa två grupper ges studien en central och djup information utifrån syftet och dessutom inte ett för stort datamaterial att hantera utifrån vår tidsaspekt då studien skulle genomföras. Beslut om

antal fokusgrupper togs utifrån tidsaspekten att ha möjlighet att genomföra fokusgruppsdiskussionerna och vidare utifrån den tid som behövdes till transkribering och analys av empiri. Jacobsen (2017) diskuterar att det mest gynnsamma antalet deltagare i en fokusgrupp är fem till åtta deltagare och Dhalin-Ivanoff (2015) diskuterar antal deltagare i en fokusgrupp och redovisar att antalet sex till tolv deltagare är en vanlig rekommendation. Jacobsen (2017) lyfter betydelsen av att storleken på gruppen har betydelse i relation till hur deltagarna ges möjlighet att utbyta synpunkter och hur detta fungerar i samtalet. Vid en för liten grupp kan samtalet begränsas och synpunkterna som uppkommer kan bli för snäva. Vi har utifrån ovanstående referenser valt att i denna studie ha antalet fem till sju förskollärare i respektive grupp då samtliga förskollärare då ges möjlighet till samtalsid i fokusgruppsamtalen.

Genomförande

Dagen innan planerat fokusgruppsamtal fick samtliga deltagare ett sms med påminnelse om samtalet samt en vädjan om att höra av sig om de fått förhinder eller ångrat sig men samtliga deltog som överrenskomet. Fokusgruppsamtalen genomfördes på den förskola där vi som genomför studien arbetar. Denna förskola valdes utifrån att förskollärarna som deltagit i studien arbetar på olika förskolor och detta var den bästa praktiska lösningen. Vi valde ett rum med soffor och lugn miljö med tillgång till fika under samtalets gång i ett försök att skapa en tillåtande och harmonisk miljö vilket Dahlin-Ivanoff (2015) uppmärksammar är en viktig del av samtalet. Samtalen ägde rum under kvällstid då det var svårt för deltagarna att åka ifrån arbetet på dagtid och tiden var uppgjord i förväg till cirka en timma. Det ena samtalet där sju förskollärare deltog varade i 58 minuter och det andra samtalet där fem förskollärare deltog varade i 54 min. Vi har valt att ha ett ostrukturerat samtal i våra fokusgrupper vilket innebär att moderatören har en mer tillbakadragen roll och gruppdeltagarna ges mer utrymme att samtala med varandra (Wibeck, 2010). I fokusgruppsamtalen var moderatören lyssnande och deltog nästan inte alls i samtalet utan avbröt endast när samtalet hamnade för långtifrån studiens syfte. Vidare diskuterar Wibeck (2010) att i ett fokusgruppsamtal där moderatören har en liten del i samtalet så ger det möjligheter att undersöka deltagarnas egna intressen. Deltagarnas egna intressen är av betydelse och det är av vikt att få veta om samtalet naturligt rör sig kring den del av ämnet som är intressant för forskaren. Vid båda fokusgruppsamtalen var samma student

moderator och den andra studenten ansvarade för ljudinspelning av samtalet samt antecknade en del kroppsspråk. Fokusgruppssamtalen startade med att moderatorn informerade om studiens syfte och om deltagarnas rättighet att avbryta sitt deltagande i studien om/ när som helst de önskar under studiens process. Vidare lyfte moderatorn en önskan om att det som det samtalades om stannar i gruppen vilket också informerades om i informationsbrevet (bilaga 1) och samtliga deltagare kom överrens om detta som Dahlin-Ivanoff (2015) uppmärksammar. Samtliga samtyckesblanketter (bilaga 2) samlades in innan samtalet startade. Presentation av deltagare och studenter genomfördes och riktlinjer för samtalet lyftes såsom att försöka att inte prata i munnen på varandra. Dessutom förklarades moderatorns roll lite tydligare vilket Wibeck (2010) påtalar såsom att moderatorn kan gå in och avbryta samtalet om moderatorn anser att det hamnar för långt från syftet men i övrigt har moderatorn en tillbakadragen roll i samtalet och det är deltagarnas tankar och erfarenheter som är i fokus. Moderatoren har också möjlighet att styra samtalet så att samtliga deltagare ges möjlighet att delta i samtalet (Wibeck, 2010). Fokusgrupp som metod innebär en heuristisk process där samtliga deltagare har möjlighet att lära av varandra och skapa ny förståelse för ämnen som ingår i samtalet (Dahlin-Ivanoff (2015)).

Databearbetning

Vi har transkriberat ljudinspelningarna ordagrant från fokusgrupperna och läst igenom empirin ett flertal gånger för att tolka mening eller innebörder i samtalet och tolka helheten och inte de enskilda uttalanden som görs. Ovanstående lyfter Dahlin-Ivanoff (2015) som en viktig del i analysen. Vidare påtalar författaren att analysen redan påbörjas i fokusgruppdiskussionerna då gruppledaren bör uppmärksamma det viktigaste i diskussionen och meningen med den för att kunna föra diskussionen vidare.

Betydelsen av att analysen börjar redan vid samtalet och gruppledarens betydelsefulla roll utifrån Dahlin-Ivanoff (2015) var vi förtrogna med i våra fokusgruppdiskussioner och syftet var i fokus så det var möjligt att leda diskussionerna. Vi har gått igenom det utskrivna materialet ett flertal gånger och försöka gå igenom det som om det är helt nytt igen. Detta för att försöka hitta vad som framkommer utan förutfattade meningar. Det som kan vara gemensamt och även det som bryter samtalsmönstret kan vara viktigt att uppmärksamma. Vi har också sorterat in empirin i övergripande teman utifrån vår läsning vilket Dahlin-

Ivanoff (2015) påtalar. Vi har valt begreppet tema på grund av att empirin sorterats utifrån studiens syfte och forskningsfrågor. Utifrån forskningsfrågorna har vi färgmarkerat de delar i transkriberingen där förskollärarna har uppfattningen att de bedömer barnen individuellt och där de dokumenterar individuella bedömningar enligt deras uppfattningar. Utifrån färgmarkeringarna framkom följande teman: bedömning i förskolan, observation i förskolan, dokumentation i förskolan, kartläggning i förskolan och utvecklingssamtal i förskolan. Bryman (2018) skriver att ett tema bland annat kan förklaras som att det finns en tråd till fokus i forskningen och troligen även en tråd till forskningsfrågorna i studien. Det genomförs sedan en reducering av materialet vilket innebär att hitta det som skapar en god representation av materialet och som Rennstam och Wästerfors (2015) exemplifierar som att klippa ihop materialet som en film men det är av vikt att det material som väljs ut är det ämne som studien ska innehålla. Detta genomfördes i vår analys av empirin genom att vi sorterade materialet i teman och sedan utifrån dessa teman gick vi igenom innehållet igen så det var relevant för studien. Vi ansåg då att vi upptäckte en röd tråd genom hela materialet som var i linje med syfte och forskningsfrågor. Slutligen användes argumentation för att skapa en egen självständighet i förhållande till andra auktoriteter inom detta forskningsområde vilket Rennstam och Wästerfors (2015) påtalar som en viktig del i en uppsats för att bidra inom området. Bidraget och styrkan i vår studie anser vi är att förskollärarens erfarenheter och tankar reflekteras i fokusgruppssamtalet tillsammans med andra förskollärare utifrån syftet i studien.

Etiska aspekter

Studien har uppfyllt informationskravet och samtyckeskravet utifrån Bryman (2018) och Vetenskapsrådet (2015) genom att samtliga deltagare har mailats ett informationsbrev där syfte och fokusgruppssamtalet som metod informeras. Dessutom tydliggjordes frivilligheten i deltagandet och att deltagaren kan av bryta sin medverkan när helst den önskar utan att motivera varför.

Bryman (2018) och Vetenskapsrådet (2015) lyfter att konfidentialitetskravet innebär att alla deltagares uppgifter sparas så ingen annan har möjlighet att få tag på dem. Konfidentialitetskravet har uppfyllts i studien på så vis att all data har förvarats så ingen obehörig har kunnat komma åt det. I början av fokusgruppssamtalen gjorde samtliga deltagare en överenskommelse om att det som diskuterades i samtalen stannar där.

Nyttjandekravet innebär enligt Bryman (2018) och Vetenskapsrådet (2015) att datamaterialet endast används för forskningens syfte samt att datamaterialet förstörs när det har använts för sitt syfte vilket vi avser att göra när studien är färdig.

Resultat

Studiens syfte är att undersöka förskollärares uppfattningar och erfarenheter kring individuell bedömning i förskolan och hur förskollärarna beskriver den individuella dokumentation som görs i förskolan i det pedagogiska utvecklingsarbetet. Utifrån studiens syfte och forskningsfrågor redovisas i resultatdelen förskollärares uppfattningar och erfarenheter utifrån fokusgruppsamtalen. I empirin har fem teman framträtt och utifrån dessa teman som är bedömning, observation, dokumentation, kartläggning och utvecklingssamtal i förskolan redovisas empirin.

Bedömning i förskolan

I fokusgruppsamtalen samtalade förskollärarna om ordet bedömning och ordets betydelse dels utifrån att bedömning kan vara att en person gör en sak på ett visst vis. Dels utifrån det en person gör och utifrån görandet bedömer en förskollärare att det kan göras bättre på ett annat vis och barnet behöver då öva upp den färdigheten enligt förskolläraren. En förskollärare tänker kring bedömning och säger:

Jag tänker att det är ganska lätt att döma, jag bara tänker om man tittar tillbaka på vad man har för fördomar kring saker och ting i samhället överlag. Har man samma fördomar och tankar kring en bedömning på vad barn borde vara och inte vara så kan det också enligt mig finnas en stor risk att det blir en felbedömning.

En förskollärare anser att man landar i att bedömning är något man inte är bra på utan något som man behöver bli bättre på och att ordet bedömning har en negativ klang. Ytterligare en fundering som framkommer i samtalet är att ”för mig är det kanske när man lyfter upp det som man måste öva på” och bedömning diskuteras även som att det kan innebära att se vad barnet kan och inte kan. Det tydliggörs ytterligare av en förskollärare genom att hen säger att så förklarar man en bedömning, det är det man kan eller inte kan.

Observation i förskolan

Förskollärarna samtalar om att bedömning sker under hela dagarna genom observationer av barnen och dessa observationer kan vara både positiva och negativa. I samtalet framkommer att barnens göranden hela tiden diskuteras personal emellan och utifrån denna diskussion görs en bedömning utifrån vad barnen aktiverar sig med. Medvetet eller omedvetet bedöms barnen under hela dagen enligt förskollärarna samtidigt samtals det om att det är svårt att undvika att göra en bedömning på grund av att det sker automatiskt, det sitter i huvudet. En positiv effekt av bedömning som framkommer i fokusgruppssamtalet är att vi får syn på vad vi förskollärare har brustit i och vad vi behöver jobba med. Förskollärarna samtalar även om att vi bedömer barnen idag på förskolan så vi kan utmana dem vidare imorgon. ”Mm då måste jag ha bedömt barnen innan, vad ska jag utmana dem med imorgon?” ”Vad kan jag erbjuda dem?” Hur ska förskollärare kunna utmana barnen utan att göra en bedömning och vad kan jag veta att jag ska utveckla barnen i utan bedömning och ”då måste jag kanske bedöma?”

Dokumentation i förskolan

Förskollärarna samtalar om att en bedömning sker av förskolläraren som väljer vilken dokumentation som ska sättas upp och förskollärarna samtalar om att en bedömning sker gällande vilken aktivitet som är viktigast. En förskollärare förklarar hur hen tänker kring att en fotodokumentation görs utifrån det som observeras i verksamheten ”Om barnen lärt sig en process, typ hur man hanterar, säg något... Hur man mäter tillexempel, vad de kommer fram till, hur man mäter och de har en tanke runt det. Då kanske man gör en fotodokumentation liksom, som synliggör hur barnen tänker”. I samtalet mellan förskollärarna diskuteras även vem som väljer ut dokumentationen, förskollärare eller barn. De samtalade även kring vad som syns i bilden utifrån att betraktaren av bilden gör olika bedömningar. Förskollärarna diskuterade vidare att de ska se med andra ögon, ögon utifrån sin profession. De samtalade också om betydelsen av en pedagogruta på dokumentationen där pedagogens tolkning av dokumentationen lyfts och där det tydliggörs att det är pedagogens individuella tolkning och syn på dokumentationen som framställs.

Förskollärarnas uttrycker att när barnen får sätta upp teckningar de valt ut själva så ingår ingen individuell bedömning av förskolläraren i urvalet. Däremot lyfts i samtalet att när

personalen sätter upp barnens alster på väggarna där barnens ålder är angivet kan det vara en typ av bedömning av deras utveckling ”vi sätter upp alster som barnen har gjort och det är en slags bedömning om var barnen är i sin utveckling”. Förskollärarna samtalar även om att en bedömning dessutom sker mellan barnens alster på väggen. Vidare samtalas det om att det inte är menat att åldern ska syfta till det åldersadekvata i teckningen men det kan uppfattas så av den som tittar. Dessutom diskuterades i samtalen att det kan vara positivt att veta vid vilken ålder teckningen är ritad utifrån syftet att följa barnens framsteg.

Kartläggning i förskolan

Kartläggning lyfts i samtalet dels som ett underlag som används vid bland annat utvecklingssamtal. En förskollärare uttrycker att ”Okej, kartläggningen tycker jag är en slags individuell bedömning” och ytterligare en förskollärare uttrycker, ”jag tycker den är bra”. Dessutom har hen uppfattningen att i kartläggningen syns tydligt hur barnet har utvecklats. I samtalen diskuterades kartläggning av barn som ett verktyg och ett stöd för personalen i arbetet. Ytterligare en förskollärare uttrycker att hen personligen upplever att det är svårt att skriva kartläggningen då det görs mycket antaganden om barnen. I samtalen mellan förskollärarna samtalas om att en förskola gör kartläggning på de barn som har svårigheter och två förskolor gör kartläggningar på samtliga barn på förskolan. Dessutom pratas det kring att när fler personal sitter tillsammans och skriver kartläggningen så upplever personalen att barnet beskrivs mer rättvist. Däremot uttrycker personalen att om kartläggningen skrivits enskilt så behöver andra personal läsa igenom i efterhand för att barnet ska beskrivas rättvist. Dock upplever förskollärarna att både skrivandet, diskussionen och samtalet som kopplas ihop med kartläggningen är en bedömning enligt förskollärarna i fokusgruppsamtalen. En positiv aspekt som framkom i fokusgruppsamtalen från förskollärarna var att deltagarna ansåg att de ser barnets utveckling tydligt i kartläggningen då den fylls i kontinuerligt under flera år. Språkkartläggning diskuteras som ett verktyg av förskollärarna som används på två förskolor och förskollärarna diskuterar om det blir stöttning istället för bedömning i språkkartläggning. Vidare samtalas om att då barn med annat modersmål än svenska kartläggs så kan det enligt språkkartläggningsmallen visa att det är under det åldersadekvata men anledningen till detta kan vara att barnet inte vistats i Sverige så lång period och då kan språkkartläggningen bli missvisande. I samtalet framkommer delade

uppfattningar gällande språkkartläggningen och om den innebär en bedömning eller inte. En förskollärare är tydlig med att hen inte anser att det är en bedömning då språkkartläggningen inte är kopplad till barnets ålder. Dessutom anges aldrig nej vid punkter gällande uppfyllda mål i språkkartläggningen utan det anges att barnet är på väg mot målet för att tydliggöra att det inte är utvecklingsnivåer att uppnå vid en viss ålder.

Förskollärarna jämför i samtalet den nuvarande språkkartläggningens ramar och ett tidigare språkmaterial kallat SIT (Språkligt impressivt test för barn) som använts på två förskolor och konstaterar att SIT testet verkligen innebar en bedömning. En förskollärare menar på att det kan vara farligt att göra en språkbedömning framförallt i områden med barn med annat modersmål och uttrycker vidare att det är farligt med referensramar. Exempelvis beträffande vad mitt barn ska kunna språkligt vid exempelvis tre års ålder, barnen kanske inte varit i Sverige så länge.

Utvecklingssamtal i förskolan

Förskollärarna samtalar kring kartläggning och säger att det används som stöd i utvecklingssamtalet och en förskollärare uttrycker att ”Men inför utvecklingssamtal och sådant bedömer man också barn på ett sätt beroende på mallar”. Ytterligare en förskollärare uttrycker i fokusgruppen att det är väldigt bra med kartläggning. Förskollärarna samtalar vidare att barnets positiva sidor lyfts hela tiden i utvecklingssamtal men var ska vårdnadshavare mötas och få information om det barnet behöver jobba med. Förskollärarna diskuterar att det känns som vårdnadshavarna har en form av förväntning på att förskollärare ska bedöma barnen utifrån hur barnen klarat av göranden under dagen på förskolan. Inför utvecklingssamtal bedöms barnen på ett visst sätt beroende på de underlag som förskolorna har inför utvecklingssamtalet. Förskollärarna säger att de gått mer och mer ifrån gamla mallar men att det kan finnas kvar gamla mallar även idag i förskolan. En typ av underlag som det samtalas kring är en berättelse om barnet som pedagogen skriver där ingår det matematiska förmågor och barnens intressen skrivs fram och denna berättelse är sedan underlaget i utvecklingssamtalet. Dock anser förskollärarna att det fortfarande sker en bedömning. Förskollärarna påtalar att det är viktigt att hela arbetslaget är förtroga med innehållet i det skrivna materialet inför ett utvecklingssamtal för då blir bedömningen mer rättvis och fler perspektiv gällande barnet har lyfts. Vidare samtalas om att bedömning

inte heller är dåligt utan det måste finnas då det är livsviktigt att de barn som behöver få stöd får det utifrån sina individuella behov.

Diskussion

Under rubriken diskussion kommer vi att diskutera studiens resultat i förhållande till bakgrund och bedömningsbegreppen summativ bedömning, formativ bedömning och transformativ bedömning som redogörs för i bakgrunden vilket diskuteras i förhållande till resultatet i studien.

Resultatdiskussion

Syftet i studien är att undersöka förskollärares uppfattningar och erfarenheter kring individuell bedömning i förskolan och hur förskollärarna beskriver den individuella dokumentation som görs i förskolan i det pedagogiska utvecklingsarbetet. Vi kommer i resultatdiskussionen diskutera resultat i studien indelat i de teman som framträdde i analysarbetet: Bedömning i förskolan, observation i förskolan, dokumentation i förskolan, kartläggning i förskolan och utvecklingssamtal i förskolan.

Förskollärarnas erfarenhet av bedömning i förskolan

I resultatet visas att förskollärarnas erfarenhet av bedömning i förskolan dels handlar om att saker ses på ett visst sätt utifrån förskollärares uppfattningar och begreppet bedömning uppfattas inneha en negativ klang av förskollärarna. Vallberg Roth (2009) skriver om begreppet bedömning och förklarar att begreppet bland annat kan innefatta en värdering eller granskning av något vilket också förskollärarna lyfter då de tolkar begreppet bedömning som att se vad barnen kan respektive inte kan. Bedömning i förskolan uppmärksammar också Brodin och Renblad (2015) och diskuterar att det kan vara känsligt att bedöma i en del förskolor och dessutom kan bedömning uppfattas olika beroende på vad som läggs in i begreppet. En förskollärare i studien definierar begreppet bedömning såsom att ” för mig är det kanske när man lyfter upp det som man måste öva på”. En annan förskollärare säger att döma är ganska lätt om man tittar på vilka fördomar man har kring saker och ting i samhället överlag och hen upplever en risk för felbedömning om man har samma fördomar kring om vad barn borde och inte borde vara. Förskollärarens funderingar gällande fördomar i samhället överlag och den risk det medför till felbedömning och

fördomar om vad barn borde och inte borde vara kopplar vi till bedömningskulturen. Det går här att tolka att förskollärarna både anser att det är känsligt och att bedömning kan uppfattas på olika sätt så som Brodin och Renblad (2013) nämner. Bedömningskulturen är en kraft som vuxit sig stark i utbildningssystemet idag och den har i sin tur vuxit fram utifrån ett samhällsekonomiskt intresse vilket Insulander och Svärdemo (2014) och Bjervås (2015) uppmärksammar.

Förskollärare ger i studien uttryck för det som benämns som formativ bedömning genom att förskolläraren exempelvis anser att det barnet gör kan göras bättre på ett annat vis och barnet behöver då öva upp den färdigheten. Detta beskrivande går att koppla till formativ bedömning som Vallberg Roth (2015) menar på kan beskrivas som att det under lärandet sker en återkoppling från den som lär ut. Förskolläraren gör här i sitt berättande en antingen medveten eller omedveten bedömning när hen berättar att barnet kan göra detta på ett annat sätt eller behöver öva upp färdigheten, dock berättar inte förskolläraren om hen vid tillfällen påpekar för barnen att uppgifter kan göras på ett annat sätt eller att de behöver öva mer.

Förskollärarnas spontana observationer

Resultatet i studien visar att förskollärarnas erfarenheter visar på att observationer sker under hela dagarna på förskolan och ofta sker en bedömning av barnet genom dessa observationer. Observationerna av barnen uppkommer i samtal mellan personalen och där samtalas det om barnens göranden och aktiviteter. Barnobservationer som underlag för nya bedömningspraktiker exempelvis individuella utvecklingsplaner och pedagogisk dokumentation används också i dagsläget på förskolor (Vallberg Roth, 2011). Barnobservationer i förskolan har varit aktuellt som metod och underlag gällande bedömning av barn i förskolan under lång tid och förekommer även idag vilket Lenz Taguchi (2000) diskuterar. Utifrån eller i dessa samtal där barnen observeras sker ofta också en bedömning enligt förskollärare i studien. Utifrån det förskollärarna uttrycker går det att utläsa att spontana observationer blivit en del av deras vardag, detta kan kanske för en del förskollärare bero på deras erfarenhet av förskolan och att det förr kanske var en metod som användes såsom Lenz Taguchi (2000) nämner om barnobservationer.

Bedömningsbegrepp som framträder i observationsdelen tolkas utifrån empirin som summativ då förskollärarna anser att det är något man kan eller inte samt att det är något som behöver övas på. Summativ bedömning förklarar Vallberg Roth (2015) som betyg och poäng som ges utifrån ett lärande.

Bedömning utifrån dokumentation i förskolan

Dokumentation som väljs ut av förskolläraren och sätts upp på förskolan påvisar att en individuell bedömning gjorts av barnets alster vilket visas som ett resultat i studien och detta resultat visar motsatsen till det Eidevald (2017) och Skolverket (2016) skriver att det är inte barnen eller dess individuella kunskaper som ska bedömas, mätas och utvärderas i förskolan. Resultatet visar vidare att det finns en komplexitet i dokumentationsarbetet hos förskollärarna genom att å ena sidan kan alster som sätts upp med barnets ålder tolkas ur ett åldersadekvat perspektiv av betraktaren. Å andra sidan kan åldern vara en bra utgångspunkt för att följa barnets vidare framsteg. Resultatet visar dessutom i studien att om barnet själv väljer ut sitt alster på väggen så sker ingen individuell bedömning av barnet från förskollärarens sida. Ytterligare en aspekt som framkommit i resultatet av dokumentation i förskolan är att man fotograferar en process som synliggör hur barnet tänker vid exempelvis mätning av något föremål och foto är ett exempel på metod som kan ingå i begreppet dokumentation. Begreppet dokumentation kan förklaras som ett insamlande av material och detta material kan utgöra en grund för reflektion i arbetslagen av det enskilda barnet och verksamheten. Materialet kan exempelvis innehålla portfolio, foto och utvecklingsplaner (Vallberg Roth, 2010).

I temat dokumentation framträder begreppet summativ bedömning genom bedömning av barnens alster både separat och i samband med alster och ålder. Begreppet summativ bedömning förklarar Vallberg Roth (2015) som ett betyg eller poängsystem. Här går det att koppla ihop åldern som skrivs på alsteret med en form av betygssystem såsom Vallberg Roth (2015) nämner att summativ bedömning innebär. Genom att likna åldern med ett betyg eller ett poängssystem via åldersadekvat bedömning kan det tolkas att det är summativ bedömning som förekommer när barns alster sätts upp på väggen med deras ålder ditskriven. Vidare framträder formativ bedömning då barnens teckningar sätts upp och har åldern angiven utifrån syftet att barnets framsteg och utveckling ska vara möjliga att dokumentera. Begreppet formativ bedömning innebär att det under processens gång

sker en återkoppling från den som lär ut vilket Vallberg Roth (2015) uppmärksammar. Vidare tolkas i temat dokumentation spår av transformativ bedömning i foto dokumentationen där en process synliggörs av barnets tänkande kring att mäta föremål. Transformativ bedömning förklarar Vallberg Roth (2012) innehåller delar av både summativ och formativ bedömning och dessutom diskuterar Vallberg Roth (2014) transformativbedömning som en rörelse som befinner sig mellan det linjära och det icke linjära. Här tolkar vi att rörelsen utifrån transformativbedömning är i processen i fotodokumentationen där barnet tillåts att pröva att öva.

Kartläggning som en form av bedömning i förskolan

Ett resultat som visas i studien är att individuell kartläggning av barn i förskolan är en bedömning enligt förskollärarna. I samtalet framkommer att hela processen i kartläggningen innebär en bedömning med andra ord både skrivandet, diskussionen och samtalet är en bedömning av det enskilda barnet. Detta resultat visar motsatsen till det som påtalas av Eidevald (2017) nämligen att det är det systematiska kvalitetsarbetet som ska bedömas, mätas och utvärderas i förskolan och inte det individuella barnet eller dess kunskaper. Vidare uttrycker en förskollärare svårigheterna med att skriva en kartläggning då det görs mycket antagande om barnen. Dock framkommer i samtalet att när fler förskollärare skriver individuell kartläggning tillsammans eller läser igenom kartläggningen i efter hand så sker en mer rättvis bedömning. I resultatet framkommer positiva aspekter utifrån individuell kartläggning såsom att barnens utveckling dokumenteras tydligt i kartläggning på grund av att kartläggningen skrivs under flera år vilket förskollärarna i samtalet påtalar. Bjervås (2015) skriver att förskolan har blivit en del av en bedömningskultur utifrån ett samhällsekonomiskt intresse där förskolebarn kartläggs och granskas med hjälp av olika mätinstrument. Detta tolkar vi går att relatera till förskollärares uppfattningar om att bedömning förekommer i de olika kartläggningar av det individuella barnet som förekommer i dagens verksamhet.

I fokusgruppsamtalet lyfts också språkkartläggning som görs på två förskolor. Förskollärarna menar på att språkkartläggning är en bedömning å ena sidan medan det å andra sidan lyfts att det kan vara ett verktyg och en stöttning i det pedagogiska utvecklingsarbetet. En risk med att göra en språkkartläggning som visar sig i resultatet är att genomföra språkkartläggning i områden med barn med annat modersmål än

majoritetsspråket då det kan uppfattas som att språkutvecklingen ska följas åldersadekvat. Utifrån bedömning eller inte bedömning gällande språkkartläggning diskuteras i samtalet ytterligare ett språkmaterial som tidigare använts på de två förskolor som idag använder språkkartläggning. Det material som tidigare använts på några förskolor är SIT test (Språkligt impressivt test för barn). Ett test förklarar Pramling Samuelsson (2010) som det kunnande barnet har vid just det tillfället och utifrån den ålder barnet har när testet genomförs. I resultat går det att utläsa att förskollärarna ansåg att SIT test ”är en bedömning” av det individuella barnet och utifrån detta anser vi att det kan bli problematiskt i förskolan att använda sådana test då det endast visar barnets kunskaper här och nu och inte ett lärande för framtiden.

Resultat i jämförelse med bedömningsbegreppen visar att spår av både summativ och formativ bedömning ingår i både kartläggning och språkkartläggning. Den summativa delen i studien tolkas som det barnen förväntas klara av eller kunna utifrån kartläggningarna vilket vi tolkar till betyg eller poäng då barnens kunskaper/ utveckling bedöms och skrivs fram i kartläggningarna. Betyg eller poäng som anges utifrån barnets lärande förklarar Vallberg Roth (2015) som summativ bedömning. Den formativa bedömningen tolkas i resultatet som att språkkartläggningen används som ett verktyg och en stöttning för förskollärarna i det pedagogiska utvecklingsarbetet. Formativ bedömning innebär ett lärande med en återkoppling från den som lär ut (Vallberg Roth, 2015). Formativ bedömning innebär även att undervisningen anpassas till elevens kunskaper av läraren (Skolverket, 2018). Medvetenhet och kunskap hos förskollärare anser vi är av stor vikt vid individuell kartläggning av barn så förskollärare bedömer arbetslaget, verksamheten och miljön och inte det enskilda barnet vilket även Eidevald (2017) påtalar.

Bedömning av barnet inför utvecklingssamtalet

Ett resultat som framkommer i studien är att förskollärarna upplever att vårdnadshavarna har en form av förväntan av att barnen ska bedömas av förskollärarna utifrån barnens göranden under dagen. En likartad uppfattning diskuterar Markström och Simonsson (2013) som menar på att föräldrarna har förväntningar på förskolepersonalen som innebär att de ska bedöma och ha uppsikt över det individuella barnets utveckling men samtidigt lyfter författarna att i svensk skola är utvecklingssamtalet ett värderande samtal. I denna studies resultat framkommer det att förskollärarna anser att det sker en bedömning genom

de olika mallar som används till utvecklingssamtalet. I ett relationsskapande samtal ska det dock inte i förskolan ske en bedömning av det individuella barnet och därmed inte vara ett värderande samtal enligt Markström och Simonsson (2013) även om detta är något som går att tolka förekommer enligt förskollärarnas uppfattningar. Ytterligare ett resultat i studien är att bedömning av barn kan betraktas som livsviktigt så de barn som behöver stöd fångas upp och ges det stöd de behöver. Vilket kan vara en svårighet då Markström och Simonsson (2013) menar på att utvecklingssamtalet är ett värderande samtal som ändå inte ska ske. För att barn ska få den hjälp eller stöttning de behöver kan det krävas att ha dessa värderande samtal.

Summativ bedömning är det bedömningsbegrepp som framträder i resultatet då barnet i utvecklingssamtalet bedöms utifrån rådande normer på respektive mall och förskola. I resultatet framkommer även formativ bedömning då barn fångas upp och ges det stöd och anpassning som behövs. Både summativ och formativ bedömning är möjligt att spåra i dokumentationer för att stödja att en kontinuerlig utveckling sker hos barnet (Vallberg Roth, 2015). I resultatet tolkar vi att det finns en betydelse i att båda bedömningsbegreppen framträder då resultatet i studien visar att bedömning sker i utvecklingssamtal samt att det kan behövas för att ge det individuella barnet den stöttning som det är i behov av i förskolan.

Metoddiskussion

Valet av metod i studien är fokusgruppssamtal och valet har gjorts utifrån studiens syfte och frågeställningar. Dahlin- Ivanoff (2015) diskuterar att fokusgruppssamtal som metod kan användas för diskussion i en grupp med samma utbildning och erfarenheter och vidare studera hur en kollektiv förståelse gror under diskussionerna. Deltagarna i fokusgruppssamtalen är förskollärare och har därmed samma utbildning. Metoden var lämplig utifrån syfte och forskningsfrågor då deltagarnas tankar och erfarenheter är i fokus och det är det som vi i studien önskar att få ta del av. Dahlin-Ivanoff (2015) påtalar att fokusgruppssamtal är en metod som används när ett gemensamt ämne diskuteras och deltagarna var och en tillför sin värdefulla kunskap till forskningen. I fokusgruppssamtalen använder sig moderatören av ostrukturerade samtal för att ge deltagarna mer utrymme att samtala med varandra vilket Wibeck (2010) förklarar. Utifrån det material vi fick fram

genom fokusgruppssamtalen tänker vi att som ytterligare metod kanske vi skulle behövt ha individuella intervjuer utifrån studiens syfte för att ge tydliga följdfrågor och fångat upp riktningen i vårt syfte ytterligare. Vi upplever att empirin blev spretigare än vi tänkt oss innan vilket kan bero på att moderatorn hade en tillbakadragen roll och endast avbröt samtalet om det hamnade långt från syftet. Moderators roll som tillbakadragen i fokusgruppssamtal påtalar Wibeck (2010). En annan metod som vi tänker kan ha fungerat bättre och genererat tydligare data till syftet i studien är individuella intervjuer med förskollärare dock hade vi då förlorat utbytet av tankar och erfarenheter deltagarna emellan som uppstod och utvecklades i samtalet och som är en del av empirin i dagsläget. Det sammanfattande resultatet i studien är enligt vår tolkning att begreppet bedömning är komplext dock förekommer individuell bedömning av barn dagligen på förskolorna som ingår i studien. Utifrån vår tolkning av resultatet behövs en reflektion av begreppet bedömning på förskolorna i studien och vad begreppet innebär för förskollärarna enskilt och vidare vad begreppet bedömning har för påverkan i det utvecklingspedagogiska arbetet. För som en förskollärare uttryckte det i fokusgruppssamtalet ”att bedömning är inte dåligt utan det måste finnas då det är livsviktigt att de barn som behöver stöd får det stödet”.

Vidare forskning

Vallberg Roth (2015) diskuterar begreppen summativ bedömning och formativ bedömning och påtalar att dessa begrepp inte är utvecklade för användning i den svenska förskolan där det är strävansmål skrivna i läroplanen vilket innebär att det inte finns några skrivna kunskapskrav att uppnå. Trots detta ser vi en möjlighet att diskutera dessa begrepp i studien då bedömning sker i förskolan men vår tolkning är att begrepp för dessa bedömningar saknas utifrån ett förskoleperspektiv och hur sker bedömning av barn i förskolan? Vallberg Roth (2012) diskuterar även transformativ bedömning, metoden är baserad på pedagogisk dokumentation och i transformativ bedömning ingår summativ och formativ bedömning. Vår tanke är att det finns ett behov av ett bedömningsbegrepp som är utformat utifrån förskolans läroplan utifrån de bedömningar som behöver göras i förskolans pedagogiska utvecklingsarbete. Dock anser vi att det är av vikt att barnen inte bedöms efter kriterier att uppnå utan utifrån kriterier att sträva emot. Vår tanke är att begreppet transformativ bedömning kan vara ett fungerande begrepp men begreppet behöver då implementeras på

samtliga förskolor samt tydligöras som ett begrepp som *ska* användas som ett bedömningsbegrepp i förskolan.

Utifrån vår studie ser vi behov av ytterligare forskning kring individuell bedömning i förskolan och kanske viktigast av allt en implementering av forskningen till förskolor så reflektioner och diskussioner startas kring begreppet bedömning. Resultat av forskningen kan vara möjligt att använda som underlag för diskussioner gällande begreppet forskning i arbetslag på förskolor. Det vore intressant att forska vidare kring förskollärares erfarenheter och tankar kring begreppet transformativbedömning utifrån förskollärares tankar och erfarenheter för att få syn på deras tankar om begreppet. Detta var inte möjligt i denna studie då den inte utgick från begreppet i sig utan från individuellbedömning som helhetsbegrepp och inga precisa bedömningsbegrepp har nämnts i syfte, forskningsfrågor eller fokusgruppsamtal.

Referenser

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder och samhällsvetenskap. I G, Ahrne och P, Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*(s. 8-15). Stockholm: Liber AB.
- Alnervik, K. (2013). ”Men så kan man ju också tänka” pedagogisk dokumentation som förändringsverktyg i förskolan. Hämtad 2018-10-08 från: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:659182/FULLTEXT01.pdf>
- Bengtsson, J. (2001). *Sammanflätningar*. Göteborg: Daidalos AB.
- Bjervås, L. (2015). Bedömning av förskolebarn i kunskapsekonomi. I G.Åsén (Red.), *Utvärdering & pedagogisk bedömning i förskolan* (s. 156-163). Stockholm: Liber AB.
- Björk- Willén, P. (2015). Döma eller bedöma? Bedömningspraktiker avseende barns språkliga kompetenser I G.Åsén (Red.), *Utvärdering & pedagogisk bedömning i förskolan* (s. 142-155). Stockholm: Liber AB.
- Brodin, J. & Renblad, K. (2015). *Perspektiv på kvalitet i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB.
- Dahlin - Ivanoff, S. (2015). Fokusgruppsdiskussioner. I G, Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 81- 92). Stockholm: Liber AB.
- Eidevald, C. (2017). *–Hallå, hur gör man?* Stockholm: Liber AB.
- Insulander, E. & Svärden Åberg, E. (2014). Vilken kunskap erkänns i det systematiska kvalitetsarbetet? Om oförenliga tankestilar i dagens förskola. *Nordisk Barnehageforskning*, 7 (12), 1-18.
- Jacobsen, D.I. (2017). *Hur genomför man undersökningar? introduktion till samhällsvetenskapliga metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Lenz-Taguchi, H. (2000). *Emancipation och motstånd: dokumentation och kooperativa läroprocesser i förskolan*. (Doktorsavhandling). Stockholm: Stockholms universitet.
- Lundgren, P. (2014). Det livslånga lärandet- att utbilda för ett kunskapsamhälle. I P, Lundgren & R, Säljö & C, Liberg (Red), *Lärande, skola, bildning-grundbok för lärandet* (s.101-138).Stockholm: Natur & Kultur.
- Markström, A. Simonsson, M. (2013). *Utvecklingssamtal Kommunikation mellan hem och förskola*. Studentlitteratur AB: Lund.

- Pramling Samuelsson, I. (2010). Ska barns kunskaper testas eller deras kunnande utvecklas i förskolan? *Nordisk Barnehageforskning*, 3 (3), 159-167.
- Pramling Samuelsson, I. (2014). Barndom och pedagogik - omsorg uppfostran och lärande i förskolan. I U, P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande skola bildning* (s.311-334). Stockholm: Natur & Kultur.
- Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). Att analysera kvalitativt material. I G, Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s.220-236). Stockholm: Liber AB.
- Skolverket. (2011). *Kunskapsbedömning i skolan- praxis, begrepp, problem och möjligheter*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan- pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2018). Hämtad: 2018-09-19
https://www.skolverket.se/download/18.4fc05a3f164131a741815d2/1535537399180/Laroplan_forskolan_SKOLFS_2018_50.pdf
- Skolverket. (2018) *Formativ bedömning*. Hämtad: 2018-10-07
<https://www.skolverket.se/undervisning/kallsidor/formativ-bedomning>
- Socialstyrelsen (SOU 1972:26). *Förskolan. Betänkande avgivet av 1968 års barnstugeutredning*. Del 1. Stockholm: Allmänna Förlaget.
- Socialstyrelsen. (SOU 1987:) *Pedagogiska programmet*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 1997:157. *Att erövra omvärlden*. Förslag till läroplan för förskolan. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Svenska akademins ordbok. Hämtad: 2018-04-30
https://www.saob.se/artikel/?unik=B_0521-0157.s8gl
- Sveriges regering (U2008/6144/S). Uppdrag till Statens skolverk om förslag till förtydliganden i läroplanen för förskolan. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Vallberg Roth, A-C. (2009). *Styrning genom bedömning av barn*. Hämtad: 2018-10-07 från:

https://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/10715/Vallberg_Roth_%20Educare_2009_2_3.pdf?sequence=2

Vallberg Roth (2010). *Att stödja och styra barns lärande – tidig bedömning och dokumentation*. Hämtad: 2018-09-24

<http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/14944/pdf2393%20Skolverket%202010.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Vallberg Roth, A-C. (2011). *De yngre barnens läroplanshistoria*. Lund: Studentlitteratur.

Vallberg Roth, A-C. (2012). *Different forms of assessment and documentation in Swedish pre-schools*. Nordisk barnehageforskning, 5 (23), 1-18.

Vallberg Roth, A-C. (2014). *Bedömning i förskolors dokumentation- fenomen, begrepp och reglering*. Hämtad 2018-10-10 från: [file:///C:/Users/admin/Downloads/13170-Artikeltext-31601-1-10-20150824%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/13170-Artikeltext-31601-1-10-20150824%20(6).pdf)

Vallberg Roth, A-C. (2015). Spår av transformativ bedömning i multidokumentation. I G, Åsén *Utvärdering & pedagogisk bedömning i förskolan* (s.51-71). Stockholm: Liber AB.

Vetenskapsrådet, 2015. *Forskningsetiska principer*. Hämtad 2018-10-07 från: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper. Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga1. Informationsbrev

JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Education and
Communication

Informationsbrev

Hej!

Vi heter Liselott Andersson och Carola Ljungberg och genomför en studie i kursen Examensarbete inom ramen för förskolläraryrket vid Jönköping University. Övergripande fokus i studien är att undersöka pedagogiska och didaktiska frågor rörande förskolans policy och praktik. Mer specifikt handlar denna studie om att undersöka hur bedömning och dokumentation av det individuella barnet förekommer i förskolan. Detta genom att genomföra två separata fokusgruppssamtal med förskollärare från olika förskolor.

Fokusgruppssamtal i denna studie innebär att:

- Fem till sju förskollärare träffas vid ett planerat tillfälle i två olika grupper och samtalar kring bedömning och dokumentation av det individuella barnet.
- Fokussamtalet kommer att ljudinspelas och en moderator leder samtalet så det håller sig inom ämnet och att alla får talutrymme. En student närvarar och antecknar som stöd för kommande transkribering och analys.
- Deltagandet i studien är frivilligt och kan avbrytas av deltagaren utan anledning och förklaring om och när så önskas.
- I studien kommer inte namn och platser att benämnas och vår intention är att samtliga deltagare låter samtalet stanna inom gruppen. Detta kan vi dock inte garantera utifrån de medverkandes handlingar. Dock kommer den data som vi samlar in och bearbetar redovisas så enskilda människors åsikter i studien inte kan identifieras av utomstående.

Om ni har frågor gällande studien eller praktiska frågor kontakta oss gärna.

Liselott Andersson anli15ja@student.ju.se

Carola Ljungberg ljca1567@student.ju.se

Med vänliga hälsningar

Liselott Andersson och Carola Ljungberg

Bilaga 2. Samtyckesblankett

JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Education and
Communication

Samtycke för förskollärare i studentforskning

Förskollärarytbildningen – Examensarbete LEFP17 - H18

Liselott Andersson och Carola Ljungberg genomför en studie i kursen Examensarbete inom ramen för förskollärarytprogrammet vid Jönköping University. Övergripande fokus i studien är att undersöka pedagogiska och didaktiska frågor rörande förskolans policy och praktik. Mer specifikt handlar denna studie om att undersöka hur bedömning och dokumentation av det individuella barnet förekommer i förskolan

Liselott Andersson och Carola Ljungberg genomför denna studie i syfte att (a) bidra till kunskap om förskolan och dess verksamhet; (b) få erfarenhet av att genomföra empirisk forskning inom utbildning och undervisning; och (c) fullgöra kraven för att bli examinerad från förskollärarytprogrammet på Högskolan för Lärande och Kommunikation vid Jönköping University.

Om du accepterar att delta i denna studie kommer du att bli tillfrågad att delta i ett fokusgruppssamtal relaterat till forskningsämnet.

All information som genereras kommer att anonymiseras vilket garanterar att du inte kan bli identifierat. Dessutom kommer all information som genereras förvaras på ett säkert sätt som förhindrar att det försvinner t ex genom stöld.

Du har din fulla rätt att avbryta ditt deltagande och därmed ta tillbaka samtycke när som helst och av vilken orsak som helst.

Om du har frågor gällande den här undersökningen och/eller ditt deltagande, vänligen kontakta kursansvarig och examinator Karin Alnervik (karin.alnervik@ju.se).

Om du accepterar att delta, vänligen skriv under nedan.

Deltagarens kontaktinformation, telefon och/eller email: _____

_____
Deltagarens signatur

_____
Studentens signatur

_____
Deltagarens namnförtydligande

_____
Studentens namnförtydligande

Bilaga 3. Samtalsguide

Samtalsguide fokussamtal (ostrukturerad)

Vi hälsar samtliga deltagare välkomna och presenterar oss och syftet med fokusgruppsamtalet och studien. Vi redogör sedan för att samtalets tidåtgång är cirka en timma.

Öppningsfrågor:

Gruppdeltagarna presenterar sig för varandra och berättar var de arbetar.

Introduktionsfrågor:

Vad tänker du när du hör begreppet individuell bedömning i förskolan?

Hur synliggörs individuell bedömning i dokumentationen på din förskola?

Nyckelfrågor som lyfts av moderator om samtalet avstannar eller hamnar utanför syftet:

Vilken är din tanke kring individuell bedömning i förskolan i det pedagogiska utvecklingsarbetet?

Hur förekommer individuell bedömning förekommer på din förskola?

Hur dokumenteras individuell bedömning på din förskola?

Avslutande frågor:

Är det någonting ni funderar över utifrån samtalet som ni vill lägga till eller något ni känner behöver förtydligas?